

ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษา
จังหวัดพิษณุโลก

นางสาวพัชรา อิงคนินันท์

002894

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชา โสวัตศนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

T 16645064

๕

PROBLEMS CONCERNING THE PRODUCTION AND UTILIZATION OF INSTRUCTIONAL
MEDIA FOR TEACHERS IN THE ELEMENTARY SCHOOLS IN PHITSANULOKE
PROVINCE

Miss Patchara Ingkaninun

A Thesis Submitted in Partical Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Audio-Visual Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษา
จังหวัดพิษณุโลก

โดย นางสาวพัชรา อิงคนินันท์

ภาควิชา โสภศาสตร์ศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ สำเภา วรวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตปริญญาโท

ศาสตราจารย์ สำเภา วรวงศ์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประทีฐ มุขนาค)

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ดร. สุวรรณาศรัยประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภร สุวรรณาศรัย)

ดร. กิติยวดี บุญชื้อกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิติยวดี บุญชื้อ)

ดร. สุภาพ วาศเขียนกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพ วาศเขียน)

ศาสตราจารย์ สำเภา วรวงศ์กรรมการ

(ศาสตราจารย์ สำเภา วรวงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษา
 จังหวัดพิษณุโลก
 ผู้นิพนธ์ นางสาวพัชรา อิงคนินันท์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ สำเภา วรางกูร
 ภาควิชา โสวัตศึกษาศาสตร์
 ปีการศึกษา ๒๕๒๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน เพื่อสำรวจแหล่งบริการสื่อการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ และในชุมชน ตลอดจนการใช้ประโยชน์ทางวิชาการจากแหล่งดังกล่าวของครูระดับประถมศึกษา ประการสุดท้ายเพื่อศึกษาความต้องการ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนางานสื่อการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

วิธีการดำเนินการวิจัย รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับครูประถมศึกษา จำนวน ๒๕๒ คน ครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ ๔๔ คน เลือกโรงเรียน ๑๘ โรงเรียน สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์จังหวัด, ศึกษานิเทศก์อำเภอ หัวหน้าส่วนการศึกษาจังหวัด หัวหน้าหมวด การศึกษาอำเภอเมือง และหัวหน้าฝ่ายการศึกษาเทศบาลเมืองพิษณุโลก รวม ๕ คน กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น ๓๐๕ คน นำแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์หาค่าทาง สถิติ โดยใช้ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ครูจัดทำสื่อการสอนโดยวิธีให้นักเรียนหาวัสดุในท้องถิ่นมาแล้วให้นักเรียนช่วยกันผลิต นอกจากนี้ครูและนักเรียนยังช่วยกันผลิตสื่อการสอนอีกด้วย และวัสดุที่นำมาใช้เป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น เช่น วัสดุ หรือวัสดุราคาเบา เช่น เศษกระดาษ กระดาษสี กลองกระดาษ ต้นไม้ ใบไม้ และผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาผลิตเป็นสื่อการสอน

๒. ในการเตรียมสื่อการสอน ครูคำนึงถึงปัญหา ความต้องการ ระดับสติปัญญาและความสามารถของนักเรียนเป็นเกณฑ์

๓. ครูใช้สื่อการสอนมากในกลุ่มวิชาทักษะ กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มวิชาเสริมสร้างนิสัย ตามลำดับ นอกจากนี้จะใช้ในการนำบทเรียนและฝึกทักษะ

๔. สื่อการสอนที่ครูใช้มาก ได้แก่ กระดานคำ บัตรคำ แผนภูมิ หนังสือแบบเรียน และใบเพลงประกอบบทเรียน ส่วนสื่อการสอนที่มีมากที่สุด ได้แก่ บัตรคำ รองลงมาคือ แผนภูมิ รูปภาพ และบัตรประโยค ภายหลังจากการใช้สื่อการสอนแล้ว สิ่งที่ครูจะใช้มากที่สุดเพื่อประเมินผลการเรียนของนักเรียน คือ แบบฝึกหัด คำถามเพื่อถามความเข้าใจ และแบบทดสอบตามลำดับ

๕. ปัญหาและอุปสรรคที่ครูประสบพบมาก คือ ขาดผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอนเพราะมีชั่วโมงสอนมาก จำนวนสื่อการสอนในโรงเรียนมีน้อยเกินไป ขาดแคลนงบประมาณดำเนินการจัดหาและผลิตสื่อการสอน ตลอดจนครูมีความยุ่งยากในการขอใช้บริการจากแหล่งบริการสื่อการสอน

๖. ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงในสิ่งต่อไปนี้ คือ ครูต้องการให้ทางโรงเรียนจัดให้มีผู้แนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน ให้โอกาสครูในการเสนอความคิดเห็นและความต้องการในการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนด้านสื่อการสอน เช่น จัดให้มีศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน จัดหาวัสดุสิ้นเปลืองและห้องสำหรับผลิตสื่อการสอนให้

ครูต้องการให้ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด จัดให้มีวิทยากรคอยอบรมและแนะนำด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับสื่อการสอน

นอกจากนี้ครูยังต้องการให้วิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก เป็นแหล่งบริการด้านสื่อการสอน และต้องการให้กรมวิชาการจัดทำสื่อการสอนที่โรงเรียนทำเองไม่ได้ให้

๗. ครูส่วนใหญ่ต้องการความรู้ในการผลิตสื่อการสอนราคาเบาจากเศษวัสดุ หรือวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น รวมทั้งความรู้ในการเขียนตัวอักษรแบบต่าง ๆ มาก

ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
พิษณุโลก

เนื่องจากครูมีชั่วโมงสอนมาก และครูบางคนต้องใช้เวลาในการเดินทางไป
สอน จึงทำให้ไม่มีเวลาเตรียมและผลิตสื่อการสอน ปัญหาที่ผู้บริหารการศึกษาและ
ผู้บริหารโรงเรียนประสบ คือ งบประมาณที่ได้รับน้อยมาก จึงต้องขอรับบริจาค, ขอซื้อ
สื่อการสอนจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้บริหารศึกษายังได้จัดให้มีการ
อบรมเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน จัดหาวัสดุสิ้นเปลืองให้ และเพื่อเป็นการ
ส่งเสริมให้มีการผลิตและปรับปรุงสื่อการสอน จึงได้จัดให้มีการประกวดสื่อการสอน
นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาชั้นควย

ขอเสนอแนะ

๑. ผู้บริหารการศึกษาจังหวัด ควรจัดให้มีการติดตามผลรวมทั้งนิเทศด้าน
สื่อการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนที่จะใช้สื่อการสอนอยู่เสมอ นอกจากนี้ควรจัดให้มีศูนย์-
สื่อการศึกษาในระดับกลุ่มโรงเรียนหรืออำเภอ เพื่อเป็นแหล่งบริการแก่ครู
๒. ครูใหญ่ควรสนับสนุนให้ครูจัดหาหรือผลิตสื่อการสอนจากวัสดุในท้องถิ่น
และวัสดุราคาเบา หรือจากเศษวัสดุ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Problems Concerning the Production and Utilization
 of Instructional Media for Teachers in the Elementary
 Schools in Phitsanuloke Province

Name Miss Patchara Ingkaninun

Thesis Advisor Professor Sampow Varanggoon

Department Audio-Visual Education

Academic Year 1979

ABSTRACT

Purpose:

The purpose of this study were: to study problems concerning the producing and utilizing the instructional media of the elementary school teachers; to survey the instructional media service centers in schools and communities including the utilization of the centers by the teachers themselves; and finally to study the needs, opinions and the suggestions of the educational administrators and those who were involved in order to set up the improvement project of the elementary schools' educational media in Phitsanuloke Province.

Procedure:

The constructed questionnaires were distributed to 252 teachers and 48 principals and assistant principals from 19 elementary schools. The interviewing part was conducted to 305 subjects composed of the Provincial Education Administrator, the District Education Administrator, the Provincial Education Officer, the District Education officer, and

the municipality Education officer, respectively. Both of the data were statistically analyzed in terms of percentage, \bar{X} and S.D.

Findings:

The answers to both the questionnaires and the interviewing can be concluded that:

1. In order to get the instructional media for the classrooms, the teachers either asked the students or help each other to produce the inneed ones. The materials the teachers used were those: they can find in their local area, the low costs or the useless objects such as used papers, colored paper boxed, small plants, leaves and fruits etc.

2. While preparing the media those teachers always keep in mind about the level of ability, the needs and the problems of their students and also evaluated their progress through exercises, questions or the tests after learning.

3. The instructional media were used in all four fundamental areas that are: Skill Subject, Life Experience Subject, Working and Basic Professional Subject, and the Support Disposition Subject, and used them in both approaching and skill practicing techniques.

4. The instructional media commonly used in the schools are chalk boards, flash cards, charts, textbooks and songs and the most common that can be found in almost every schools are flash cards, charts, pictures and sentence cards, respectively.

5. The problems and obstacles the elementary teachers confronted were: the lack of idea, time, school budget and amout of instructional materials and most of all they expressed the difficulty of sending for the service from the Instructional Media Resource Center.

6. According to the needs of those teachers, they revealed the yearning for a personell who knows **how** to **help** them both suggesting and producing the low cost instructional materials, and at the same time. They requested the opportunity to express their needs and problems about getting the materials done. The Instructional Media Resource Center was highly demanded among those teachers as a service from Teachers' college and Srinakarindhavirot University in Phitsanuloke Province from the schools to lend certain instructional media they cannot produce.

7. The teachers in the elementary schools needed to know some techniques of producing the instructional media from materials they could find in their local area, the low costs or the useless objects and also the techniques of how to produce the alphabet styles.

The Provincial Education Administrators and the School Administrators expressed their opinions that: because of too much load teaching and too much time spent on travelling from homes to schools, the teachers have no time to prepare and to produce the instructional media. The problems and obstacles that the Provincial Education Administrators and the School Administrators confronted mostly were the lack of school budget for purchasing expendable supplys and basic equipments for preparing instructional media. They asked for renunciation or lending some instructional media from others schools. Inorder to encourage the teachers to produce and developpe the instructional media, they set up the instructional media course, providing some materials, encouraged the instructional media competition and approving the Instructional Media Service Center's Project in the community.

Recommendation:

1. The Provincial Education Administrators should set up the follow-up program and supervision on the instructional media and should also set up the Instructional Media Resource Center for the schools and also in the Ampher level in order to give services to those teachers.

2. The School Administrators should support the idea of producing the instructional media from local materials, low costs or wasted materials to encourage the academic progress of the teachers.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างสูงจาก ศาสตราจารย์ สำเภา
วรังกูร ผู้ซึ่งช่วยให้คำปรึกษาแนะนำก่อนทำการวิจัย และระหว่างทำการวิจัย
ตลอดจนให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์อย่างละเอียดทุกขั้นตอน รองศาสตรา-
จารย์ สุภาพ วาดเขียน ได้กรุณาแนะนำด้านการวางแผนการวิจัย การใช้สถิติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิติยวดี บุญซื่อ ได้กรุณาตรวจแก้ไขบทคัดย่อภาษาไทย และ
ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
อติเทพ บัณฑิตย์ อาจารย์ วนิดา วุฒิสถียร คุณอนันต์ อุดมทอง คุณมาลี
อิงคนินันท์ คุณชูพรรณ อิงคนินันท์ คุณศศิธร พิรุญทิ คุณศักดิ์ชาย รักษาแผน
ตลอดจนผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด อำเภอ เทศบาล โรงเรียน และครูประจำการ
ทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและ
ความร่วมมือจากทุกท่านที่ได้ออกลวดนามมาแล้วข้างตนเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบ-
พระคุณ และขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ประโยชน์อันถึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้วิจัย
ขอขอบแด่คุณบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ ขอบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอ
นอมรับแต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พัชรา อิงคนินันท์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ท
บทที่	
๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
ขอบเขตของการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๑๐
คำจำกัดความ	๑๑
๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาชั้นมูลฐาน	๑๓
ความหมายของศัพท์	๑๓
การแบ่งและประเภทสื่อการสอน	๑๕
แหล่งจัดหาสื่อการเรียนและวัสดุที่หาได้เปล่าและ	
วัสดุราคาเบา	๒๒
การเรียนการสอนกับการสื่อความหมาย	๒๕
คุณค่าของโสตทัศนูปกรณ์	๒๗
การเลือกใช้โสตทัศนูปกรณ์	๒๘
งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและการใช้สื่อการสอน	๓๒
๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๑
กลุ่มตัวอย่างประชากร	๔๑

	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๒
	การทดสอบแบบสอบถาม	๔๔
	การรวบรวมข้อมูล	๔๕
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๗
๔	การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๘
	ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลของครูประถมศึกษา	๔๘
	ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความคิดเห็น ของครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่	๗๒
	ตอนที่ ๓ สรุปความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ระดับจังหวัด อำเภอและเทศบาล	๘๖
๕	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๘๘
	จุดมุ่งหมายในการวิจัย	๘๘
	วิธีดำเนินการวิจัย	๘๘
	สรุปผลการวิจัย	๘๑
	อภิปรายผลการวิจัย	๘๕
	ข้อเสนอแนะ	๑๑๐
	บรรณานุกรม	๑๐๔
	ภาคผนวก	๑๐๕
	ประวัติผู้เขียน	

แผนภูมิและรายการตารางประกอบ

หน้า

แผนภูมิที่

๑	ประสบการณ์และความรู้ทางโสตทัศนศึกษาของครูประถมศึกษา.....	๕๐ - ๕๑
๒	สภาพการใ้ซึ่งสื่อการสอน	๕๑ - ๕๒
๓	การใช้วัสดุท้องถิ่นและเศษวัสดุผลิตสื่อการสอน	๕๓ - ๕๔
๔	วิธีปฏิบัติภายหลังการใช้สื่อการสอน	๕๔ - ๕๕

ตารางที่

๑	ประสบการณ์ในการสอนของครูประถมศึกษา	๕๖
๒	จำนวนชั่วโมงที่สอนใน ๑ สัปดาห์	๕๗
๓	เกณฑ์ที่ใช้ในการเตรียมและผลิตสื่อการสอน	๕๘
๔	ลักษณะในการใช้สื่อการสอนตามทีปฏิบัติจริง	๕๘
๕	การใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุฉายเส้น	๖๐
๖	การใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุมีทรง	๖๑
๗	การใช้สื่อการสอนประเภทภาพนิ่ง	๖๒
๘	การใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องเสียงและหนังสือ	๖๓
๘	การใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ	๖๔
๑๐	การใช้สื่อการสอนประเภทกิจกรรม	๖๕-๖๖
๑๑	ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอน	๖๖-๖๘
๑๒	ความต้องการในการปรับปรุง	๖๘-๗๐
๑๓	ความต้องการ คำนวณความรู้และทักษะทางโสตทัศนและ เทคโนโลยีทางการศึกษา	๗๐-๗๒
๑๔	ช่วงอายุของครูใหญ่และครูช่วยครูใหญ่	๗๓
๑๕	คุณวุฒิของครูใหญ่และครูช่วยครูใหญ่	๗๔

ตารางที่

๑๖	ระยะเวลาในการบริหารโรงเรียน	๓๕
๑๗	จำนวนชั่วโมงครูใหญ่สอนใน ๑ สัปดาห์	๓๖
๑๘	ความรู้เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษา	๓๘
๑๙	สื่อการสอนที่มีในโรงเรียน	๓๙-๔๐
๒๐	โสตทัศนวัสดุในโรงเรียนประถมศึกษา ๑๘ โรงเรียน	๔๐-๔๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย